

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

ze dne 9. března 2023

ke stanovení sazby proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku č. I/2023

Česká národní banka jako příslušný správní orgán vydává podle § 12o odst. 6 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o bankách“) a § 8al odst. 6 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spořitelních a úvěrních družstvech“), toto opatření obecné povahy:

I. Sazba proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku se podle § 12o odst. 4 zákona o bankách a § 8al odst. 4 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanovuje ve výši 2,50 % z celkového objemu rizikové expozice podle čl. 92 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013.

II. Banky a spořitelní a úvěrní družstva jsou povinny používat sazbu podle bodu I. pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy od 1. dubna 2024.

Odůvodnění

1. Podle § 12o odst. 4 zákona o bankách a § 8al odst. 4 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech Česká národní banka (dále jen „ČNB“) vyhodnocuje míru cyklického systémového rizika, na jehož základě může stanovit nebo změnit sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku, přičemž přihlíží k orientačnímu ukazateli proticyklické kapitálové rezervy vypočtenému podle § 12o odst. 2 a 3 zákona o bankách a § 8al odst. 2 a 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, k doporučením vydaným Evropskou radou pro systémová rizika (dále jen „ESRB“) a ukazatelům, které mohou značit růst systémového rizika.

2. Podle § 12o odst. 2 zákona o bankách a § 8al odst. 2 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je základem pro výpočet orientačního ukazatele odchylka poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu od dlouhodobého trendu. Hodnota poměru poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu ve třetím čtvrtletí 2022 činila 85,8 % a příslušná odchylka od dlouhodobého trendu dosáhla -6,1 procentního bodu.¹ Těto hodnotě

¹ Podle doporučení ESRB/2014/1 (Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates) je za objem úvěrů považována hodnota veškerých úvěrů poskytnutých soukromému sektoru (sektor nefinančních podniků, sektor domácností a neziskových institucí

podle § 12o odst. 2 zákona o bankách a § 8al odst. 2 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech odpovídá referenční sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 0 %. Dodatečná odchylka², která vychází z doporučení ESRB (část B, odst. 2) a lépe zohledňuje specifika českého hospodářství, dosáhla ve třetím čtvrtletí 2022 výše 0 p. b. a implikuje hodnotu referenční sazby 0 %.

3. ČNB v reakci na doporučení ESRB prostřednictvím svých publikací (zejména Zprávy o finanční stabilitě) opakovaně zdůrazňovala, že velikost odchylek uvedených v bodě 2 nepovažuje za spolehlivé vodítko pro určení pozice domácí ekonomiky v rámci finančního cyklu a stanovení výše sazby. ČNB upřednostňuje přístup, který vychází z komplexního posouzení vývoje ukazatelů značících růst systémového rizika podle § 12o odst. 4 zákona o bankách a § 8al odst. 4 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.³

4. Indikátor finančního cyklu (IFC) se ve třetím čtvrtletí 2022 zvýšil a přerušil tak postupný sestup indikátoru z lokálního vrcholu dosaženého na konci roku 2021. Ke zvýšení indikátoru přispěl zejména vývoj na trhu úvěrů nefinančním podnikům doprovázený nárůstem podílu úvěrů v cizí měně. Oproti tomu se snížil příspěvek vývoje na trhu úvěrů domácnostem zejména vlivem útlumu v segmentu úvěrů na bydlení. Vývoj IFC celkově odráží přicházející smíšené signály ohledně dalšího vývoje cyklických systémových rizik v situaci, kdy je ekonomika těsně za vrcholem finančního cyklu. Nadhodnocení cen bytů pro mediánovou domácnost zůstává významné okolo 60 %, a to i přes určité ochlazení cenové dynamiky u rezidenčních nemovitostí. K výraznému zpomalení docházelo v segmentu čistých nově poskytnutých úvěrů domácnostem na bydlení, jejichž objem se ve čtvrtém čtvrtletí 2022 meziročně snížil přibližně o 80 %. Tento vývoj byl doprovázen snižujícím se meziročním tempem růstu stavu úvěrů domácnostem na bydlení, který se po období výrazně nadprůměrné dynamiky nacházel na konci roku 2022 pod dlouhodobými průměry. Naopak u úvěrů domácnostem na spotřebu a nefinančním podnikům se meziroční tempo růstu stavu úvěru stále nacházelo nad dlouhodobými průměry.⁴ Celkový rozsah cyklických rizik nakumulovaných v bilancích bank vnímá ČNB nadále jako vysoký. Nízká tvorba opravných položek a výše poměru opravných položek a celkových úvěrů zároveň mohou naznačovat, že úvěrová rizika nemusí být bankovním sektorem oceňovaná dostatečně obezřetně. Zdrojem systémového rizika zůstávají také cyklicky snížené rizikové váhy u úvěrových portfolií bank s přístupem IRB. Zhoršení rizikových parametrů vlivem výrazně nepříznivého cyklického vývoje by však vedlo k nárůstu rizikových vah a zprostředkovaně také kapitálového požadavku v absolutním vyjádření. Tento nárůst by měla společně s neočekávanými cyklickými úvěrovými ztrátami proticyklická kapitálová rezerva také pokrývat. Výše kapitálu potřebná pro pokrytí poklesu kapitálového poměru v důsledku možného cyklického nárůstu rizikových vah dle odhadu ČNB činí 18,5 mld. Kč a společně s objemem neočekávaných cyklických úvěrových ztrát ve výši 10,9 mld. Kč implikují potřebu dodatečného kapitálu ve výši 29,4 mld. Kč. Tuto potřebu by plně pokryla sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 1,25 %. Přetrvávající zvýšená geopolitická a ekonomická nejistota spojená s budoucím vývojem však vytvářejí potenciál pro rychlejší a výraznější materializaci cyklických rizik, než předpokládá výchozí odhad. Z těchto důvodů

služících domácnostem), která je zvýšena o objem dluhopisů emitovaných domácím nefinančním soukromým sektorem. Pro výpočet dlouhodobého trendu poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu je použita časová řada za období od prvního čtvrtletí 1995 do třetího čtvrtletí 2022 a Hodrickův-Prescottův filtr s parametrem vyhlazení (λ) 400 000.

² Dodatečná odchylka, nazývaná expanzivní úvěrová mezera, je vypočtena jako rozdíl mezi aktuální hodnotou poměru bankovních úvěrů a hrubé přidané hodnoty soukromého nefinančního sektoru a dosaženým minimem uvedeného poměru v posledních 8 čtvrtletích.

³ Metodický rámec ČNB ke stanovování sazby proticyklické kapitálové rezervy je představen v dokumentu *Přístup ČNB ke stanovování proticyklické kapitálové rezervy*.

⁴ Meziroční tempo růstu stavu bankovních úvěrů domácnostem na bydlení a na spotřebu k 31. 12. 2022 dosáhlo 6,5 %, respektive 9,7 %. Objem bankovních úvěrů nefinančním podnikům k 31. 12. 2022 meziročně vzrostl o 5,4 %.

ČNB nadále přistupuje k nastavení sazby proticyklické kapitálové rezervy s vyšší mírou obezřetnosti.

5. Na základě výše uvedeného hodnocení a s přihlédnutím k potenciálním dopadům geopolitických nejistot na rozsah a rychlost materializace cyklických rizik stanovila bankovní rada ČNB pro zajištění odolnosti bankovního sektoru sazbu proticyklické kapitálové rezervy na úrovni 2,50 %. ČNB je připravena v případě zmírnění těchto nejistot zahájit postupné snižování sazby proticyklické kapitálové rezervy, pokud usoudí, že dochází ke snižování rozsahu cyklických úvěrových rizik v bilancích bank, která proticyklická kapitálová rezerva kryje. V případě výrazného zhoršení ekonomické situace a vzniku významných neočekávaných úvěrových ztrát v domácím bankovním sektoru je ČNB připravena sazbu proticyklické kapitálové rezervy snížit výrazněji, případně tuto rezervu zcela uvolnit s cílem podpořit plynulé úvěrování reálné ekonomiky.

6. Podle § 12x odst. 1 zákona o bankách a § 8au odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je toto opatření obecné povahy oznámeno pouze způsobem umožňující dálkový přístup a nabývá účinnosti dnem zveřejnění.

7. Sazba proticyklické kapitálové rezervy stanovena tímto opatřením obecné povahy je platná do doby, než bude vydáno jiné opatření, které tuto sazbu změní.

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti 10. března 2023.

Ing. Karina Kubelková Ph.D., MBA
členka bankovní rady
(podepsáno elektronicky)

Ing. Libor Holub
ředitel sekce finanční stability
(podepsáno elektronicky)

otisk úředního razítka

Toto opatření obecné povahy bylo zveřejněno 10. března 2023.